

Vlaanderen
is milieu

Waterfactuur - Evaluatie

C-Lee 14 januari 2020

VLAAMSE
MILIEUMAATSCHAPPIJ

VMM – 30 jaar

De Vlaamse Milieumaatschappij speelt een cruciale rol in het integraal waterbeleid. Ze meet en controleert de kwantiteit en kwaliteit van water, beheert watersystemen, int een heffing op watervervuiling en op grondwaterwinning, adviseert over milieuvergunningen en zorgt voor de planning van en toezicht op de zuiveringsinfrastructuur. De VMM vervult de taak van regulator voor leidingwater.

Verder bewaakt de VMM de luchtkwaliteit, inventariseert ze wie wat loost en doet beleidsvoorstellen. Ze stelt tevens het Milieurapport Vlaanderen (MIRA) op.

bron : vmm.be

VMM – in transitie

- ▶ Minder middelen
- ▶ Veranderende omgeving
- ▶ Stakeholderverwachtingen

➔ Traject 2030

DE OMGEVING WAARIN WE WERKEN VERANDERT... WAT BETEKEN DAT VOOR VMM?

VMM – in transitie

- ▶ Minder middelen
- ▶ Veranderende omgeving
- ▶ Stakeholderverwachtingen

➔ Traject 2030

Missie

Het is de opdracht van de VMM om voor de huidige en toekomstige generaties in Vlaanderen:

- de toestand van het milieu te beschrijven,
- proper, aantrekkelijk en voldoende water te waarborgen,
- gezonde lucht te bewerkstelligen,
- de klimaatadaptatie mee te sturen.

thema's in nader onderzoek

Anders

VMM - WaterRegulator

- **sub-entiteit VMM sinds 2009**
aansluiting bij taken VMM : expertise sector;
economische instrumenten; integrale waterfactuur; ...
- **Opdracht**
 - Prestatie- en efficiëntievergelijking drinkwatersector
 - Tariefregulering (vanaf 2016)
 - Rapportering – verhogen transparantie
 - Onderzoek en advisering (op vraag en eigen initiatief)
- **Activiteitenverslag**
<https://www.vmm.be/publicaties/waterregulator-terugblik-op-2018/overzicht>

Waterfactuur evaluatie tariefstructuur

Tariefstructuur waterfactuur

► Vóór 2016

→ Drinkwatercomponent

- × Structuur variërend per watermaatschappij
- × Vast en variabel deel
- × Variabel deel verplicht progressief: 15 m³ pp 'gratis'
- × Sociale correctie: vrijstelling vast deel

→ Saneringscomponenten

- × Uniforme structuur over Vlaanderen
- × Enkel variabele vergoeding
- × Sociale correctie: 100% (BG) – vrij (variatie 25% -100%) (G)

Tariefstructuur waterfactuur

► vanaf 2016

- Uniforme structuur over Vlaanderen
- Gezinnen: vast recht en variabel deel
- Drinkwatercomponent
 - × vast recht: €50 - €10 pp
 - × variabele prijs: 30 m³/we + 30 m³ pp aan basistarief; hoger verbruik aan comforttarief (= 2x basistarief) of vlak tarief in geval geen we (500m³)
 - × sociaal tarief 80% korting
- Afvalwatercomponent
 - × idem

Antwoord op vragen van de adviesraden bij de wijzigingen regelgeving tariefstructuur:

Niettemin zal op de – terechte – vraag tot een ex post evaluatie over diverse aspecten van de tariefstructuur ingegaan worden. Hiertoe zal opdracht gegeven worden aan de WaterRegulator. In overleg met de stakeholders zal de meest geschikte timing, waarbij rekening gehouden wordt met de beschikbaarheid van cijfermateriaal over de periode van de nieuwe tariefstructuur, en de scope (onder andere prijselasticiteit, sociale aspecten (cf. verder), ...) hiervan vastgelegd worden.'

Onderzoek VMM o.b.v. volgende vragen

- o In hoeverre worden de beoogde effecten met de veranderde tariefstructuur van de integrale waterfactuur bereikt?
- o Welke aspecten van de tariefstructuur moeten behouden blijven?
- o Welke aspecten van de tariefstructuur zijn voor verbetering vatbaar, en hoe kunnen deze ondervangen worden?

Noot: De tariefregulering en tariefplannen maken geen onderdeel uit van deze evaluatie, maar zijn voor de inkomens/leverzekerheid wel onlosmakelijk verbonden met de nieuwe tariefstructuur.

Aanpak

- o Korte beleidsreconstructie: tijdlijn proces met voorstudies, voorontwerpen, adviezen, beoogde effecten
- o Bestudering zes evaluerende deelstudies
- o Interviews 18 organisaties
- o Focusgroep
- o Synthese en conclusie

De zeven beschouwde effectindicatoren

Billijkheid:

1. Hoogte van de waterfactuur in vergelijking met andere landen
2. Redelijke kostentoerekening
3. Billijkheid blijkende uit de tevredenheid van huishoudens

Bescherming abonnees/klanten:

4. Betaalbaarheid
5. Voorkomen van waterarmoede

Andere indicatoren:

6. Leverzekerheid door inkomenszekerheid voor de waterbedrijven
7. Duurzaam waterverbruik

De zeven beschouwde effectindicatoren

Beoogde effecten in het Regeerakkoord 2014	Onderzochte effecten in de evaluatie
---	Hoogte van de waterfactuur in vergelijking met andere landen
De kosten moeten in de prijs worden doorberekend zodanig dat de vervuiler betaalt.	Redelijke kostentoerekening
---	Billijkheid blijkende uit de tevredenheid van huishoudens
Drinkwater moet betaalbaar zijn.	Betaalbaarheid
Er zijn sociale correcties voor beschermde klanten om armoede tegen te gaan.	Voorkomen van waterarmoede
Er worden door de waterbedrijven en rioolnetbeheerders de nodige investeringen gedaan om leverzekerheid te garanderen.	Leverzekerheid door inkomenszekerheid voor de waterbedrijven
Er zijn voldoende prikkels om verspilling tegen te gaan.	Duurzaam waterverbruik

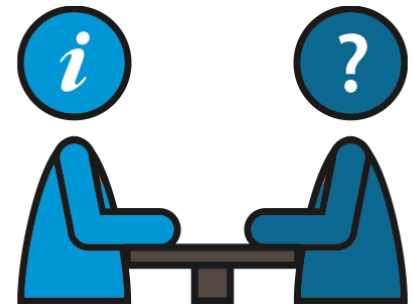
Betrokkenheid belanghebbende organisaties

CONSULTATIERONDE D.M.V. INTERVIEWS

- o Maatschappelijke organisaties:
 - o SERV, Minaraad, Vlaamse Ombudsdienst, Steunpunt voor bestrijding van Armoede, Samenlevingsopbouw
- o Tien organisaties in de watersector
 - o Aquafin, rioolbeheerders en watermaatschappijen

FOCUSGROEP (na consultatieronde)

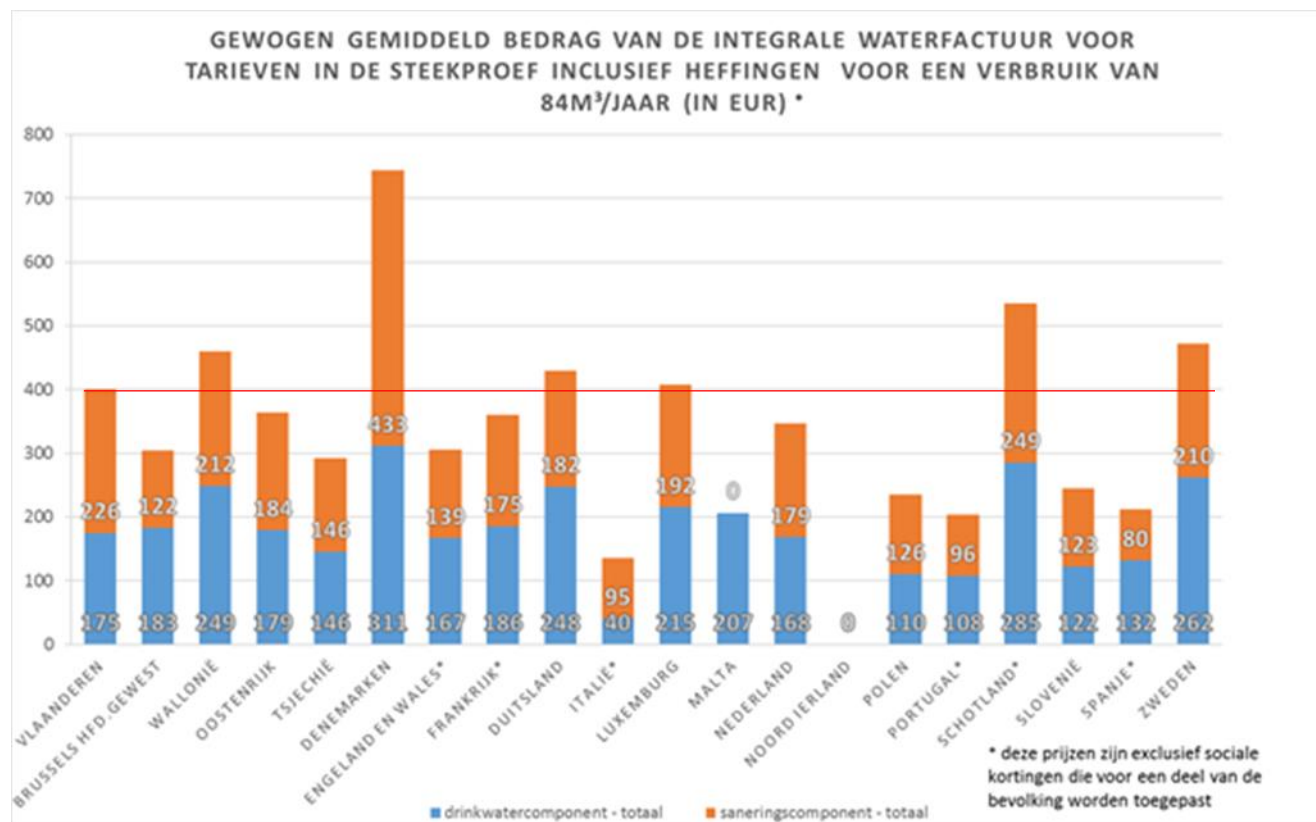
- o Maatschappelijke organisaties:
 - o SERV, Vlaamse Ombudsdienst, Minaraad
- o Watersector:
 - o Aquafin, Fluvijs, Pidpa, Farys, De Watergroep, VIVAQUA, IWVA, Water-Link

BESPREKING PER EFFECTINDICATOR

- ▶ Eerst de bevindingen uit de evaluerende deelstudie.
- ▶ *Daarna in Italics de reactie uit de interviews en de focusgroep.*

Hoogte van de waterfactuur in vergelijking met andere landen

Hoogte van de waterfactuur in vergelijking met andere landen

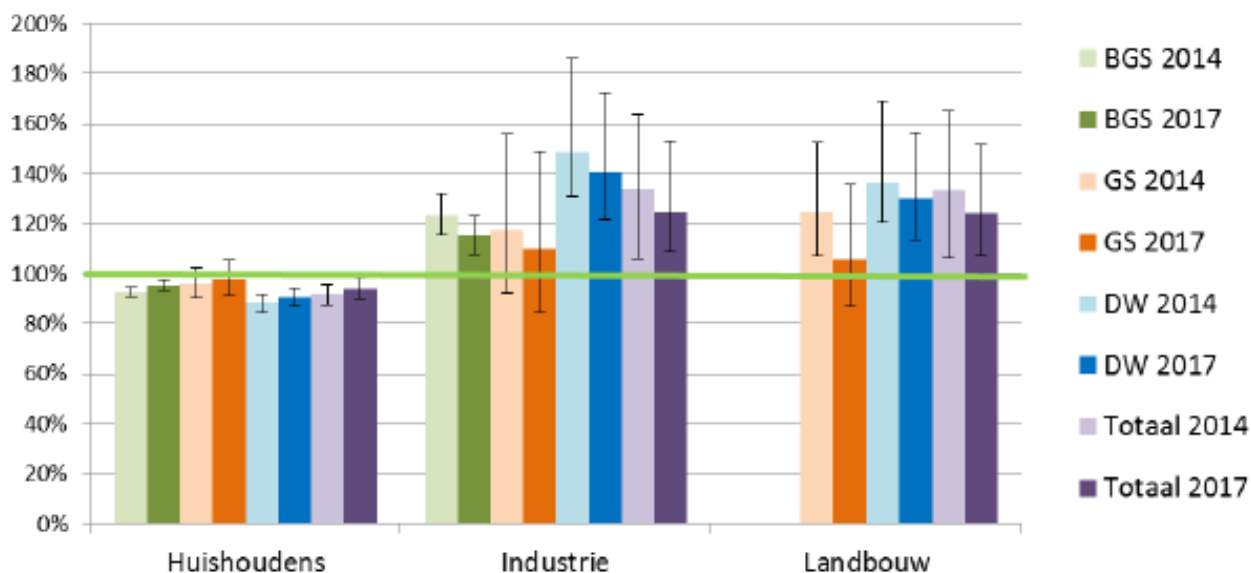
- o De huidige prijzen voor drinkwater zijn billijk in vergelijking met andere landen.

Reactie belanghebbenden

- o *De hoogte van de waterfactuur in Vlaanderen t.o.v. deze in andere landen wordt bevestigd door een klein deel van de organisaties, maar velen kennen de waterprijzen in andere regio's en landen niet.*

Redelijke kostentoerekening

Kostenterugwinning voor sanering en drinkwater,
voor doelgroepen , 2014 en 2017

Redelijke kostentoerekening

- o De wijziging in de tariefstructuur draagt positief bij aan de billijkheid van de kostentoerekening
- o Afschaffen van de korting op het vastrecht zou leiden tot een verbetering van de kostenterugwinning van met name de grotere huishoudens met een laag waterverbruik

Reactie belanghebbenden

- o *Alle organisaties vinden de kostentoerekening voor alleenstaanden niet billijk (door de gezinskorting); zeker in verhouding tot de grotere gezinnen.*

Billijkheid blijkende uit de tevredenheid van huishoudens

- o De overgrote meerderheid van de ondervraagde huishoudens zijn het eens met een uniforme tariefstructuur
- o De tevredenheid van huishoudens over de prijs en de billijkheid van de tariefstructuur is iets afgenomen; maar slechts 10% zegt de waterprijs te kennen
- o Er is een tweedeling over de billijkheid van de korting op het vastrecht

Reactie belanghebbenden

- o *De meeste organisaties vinden de waterfactuur voor huishoudens nog steeds ingewikkeld en onvoldoende duidelijk*
- o *De ontevredenheid van een deel van de huishoudens over de gezinskorting op het vastrecht is gekend*

Betaalbaarheid

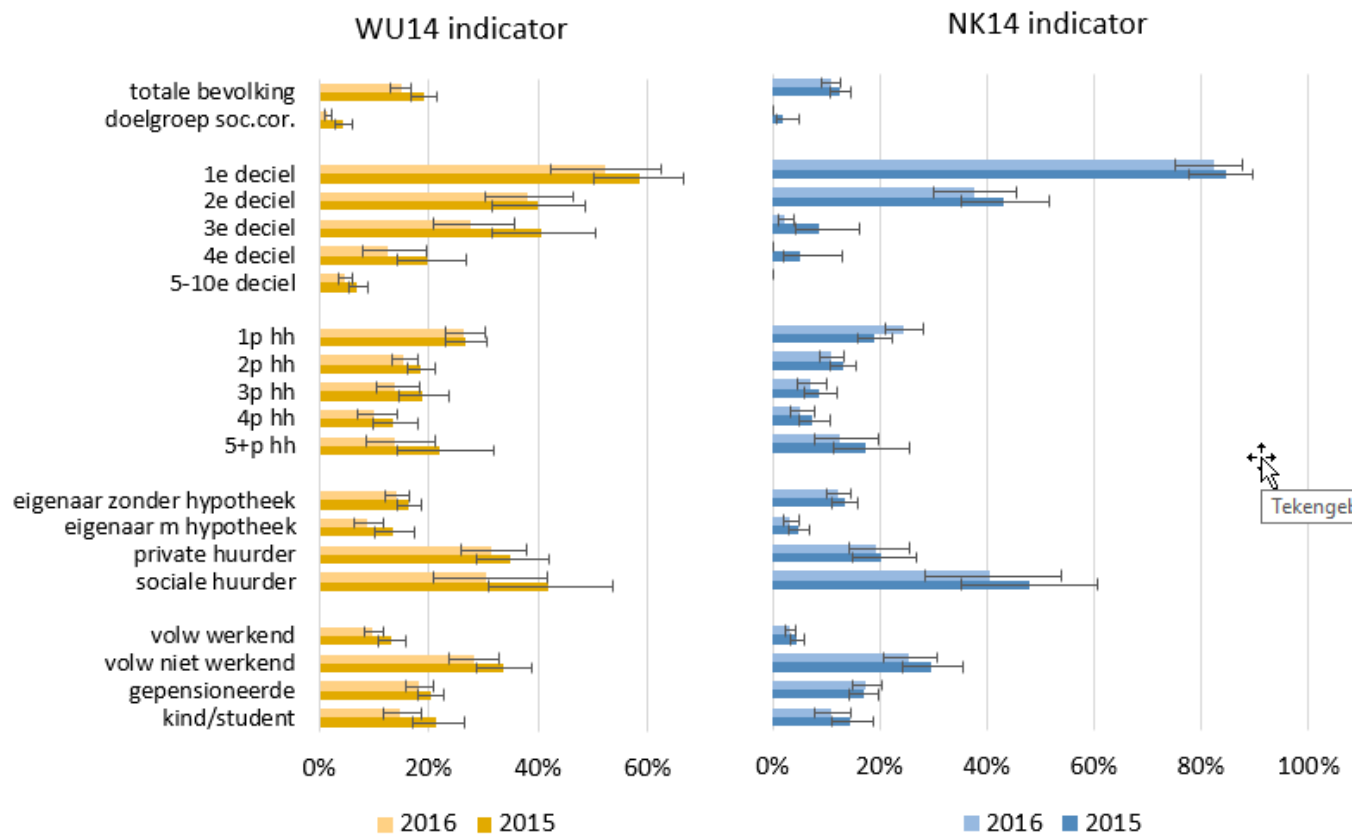
Indicatoren volgend uit verkennend onderzoek (2015)

De werkelijke of normatieve waterbudget > 1,4% van het beschikbaar inkomen = betaalbaarheidsrisico

- Werkelijke waterbudget : gekend (VMM)
- Normatieve waterbudget : berekend uitgaande van hoeveelheid leidingwater minimaal noodzakelijk is om adequaat aan de samenleving te kunnen deelnemen (update 2017)
- 1,4% = uitgaande van referentiebudgetten
- beschikbaar inkomen = Silc-enquête (koppeling essentieel !)

Betaalbaarheid

Figuur 1: Verdeling van het betaalbaarheidsrisico over verschillende bevolkingsgroepen onder de tariefstructuur van 2015 en 2016, Werkelijke uitgavenindicator (WU14, links) en normatieve kostenindicator (NK14, rechts), 1,4% grenswaarde, SILC 2016

Betaalbaarheid

- o De betaalbaarheidsrisico's zijn na de wijziging van de tariefstructuur iets afgenomen
- o Ook na de wijziging blijven huurders, niet-werkende volwassenen en éénpersoonshuishoudens risicogroepen

Reactie belanghebbenden

- o *Vragen van huishoudens en negatieve reacties van alleenstaanden ontvangen. Zeker bij watermaatschappijen waarbij de tariefstructuur vanaf 1/1/2016 flink gewijzigd is.*
- o *Betaalbaarheid van de factuur wordt bevestigd (zeker in verhouding met de hogere kosten voor gas/elektriciteit en GSM); maar op verbetering hiervan heeft men weinig zicht.*

Voorkomen van waterarmoede

- o De sociale correctie is na de wijziging nog effectiever geworden
- o Uit het onderzoek blijkt ook:
 - o 60% van de groep die de sociale correctie ontvangt, komt zonder sociale correctie niet boven de 1,4%-grens
 - o In het onderste inkomensdeciël ontvangt slechts 1 op de 5 huishoudens de sociale correctie

Reactie belanghebbenden

- o *De sociale correctie lijkt verbeterd door het uniformiseren ervan*
- o *80% correctie wordt als te hoog beoordeeld*
- o *Er is twijfel of met de sociale correctie de juiste groep wordt bereikt, en of mogelijk een groep er (onterecht) buiten valt. De afbakening van de doelgroep voor de sociale correctie is echter altijd al een issue geweest: dat is niet gewijzigd door de nieuwe tariefstructuur*
- o *Er bestaat twijfel over of de afbakening van de doelgroep gelijk getrokken moet worden voor alle nutsvoorzieningen (als men dan ergens buiten valt, valt men overal buiten). Wellicht beter via generiek armoedebeleid?*

Leverzekerheid door inkomenszekerheid voor de waterbedrijven

- o Er zijn geen aanwijzingen dat de inkomenszekerheid van de watermaatschappijen is verminderd, waardoor de leverzekerheid ook niet afgenomen is

Reactie belanghebbenden

- o *Inkomenszekerheid drinkwatercomponent is afgenomen door gezinskorting op het vastrecht en geen indexatie van het vastrecht maar kan via tariefregulering/tariefplan (meer dan) opgevangen worden*
- o *Indexering wordt nu volledig verhaald op het variabele deel*
- o *Het geïntroduceerde vastrecht op de saneringscomponent wordt positief ontvangen door de watersector. Dit levert een stukje meer inkomenszekerheid*

Duurzaam waterverbruik

- Prijselasticiteit* leidingwater = -0,17
 - Relatief inelastisch
 - wanneer de prijs met 10% verhoogd wordt, daalt het waterverbruik gemiddeld met 1,7%
- Onvoldoende data voor evaluatie impact tariefstructuur

*Prijselasticiteit = de mate waarin de vraag naar een product reageert op een prijsverandering van dat product. In principe is prijselasticiteit negatief : als de prijs stijgt, daalt de vraag.

Duurzaam waterverbruik

- o Omdat de prijselasticiteit van drinkwater zeer gering is, zal de wijziging van de tariefstructuur niet tot duurzamer waterverbruik leiden

Reactie belanghebbenden

- o *De zeer geringe prijselasticiteit wordt bevestigd*
- o *Duurzaamheid moet op een andere manier gestimuleerd worden, vb. door regenwateropvang en -gebruik, zuinige apparaten, melding over-verbruik via digitale meters*

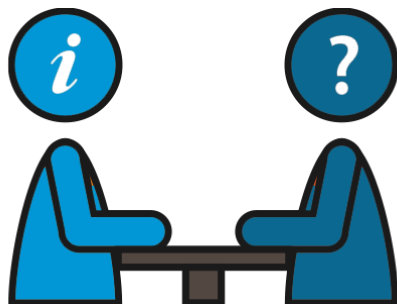

***Wat is onze conclusie m.b.t. de 7 beschouwde
effectindicatoren van de gewijzigde
tariefstructuur ?***

Overall oordeel overkoepelende evaluatie van de gewijzigde tariefstructuur is positief

In hoeverre worden de beoogde effecten met de veranderde tariefstructuur van de integrale waterfactuur bereikt?

- o Nieuwe tariefstructuur leidt bij drie effecten tot een verbetering: kostentoerekening, betaalbaarheid en voorkomen van waterarmoede.
- o Het is aannemelijk dat de leverzekerheid door de inkomenszekerheid niet verminderd is.
- o Duurzaam waterverbruik kan vanwege de zeer geringe prijselasticiteit niet bereikt worden via de tariefstructuur.
- o Billijkheid bij internationale prijsvergelijking (billijk) en tevredenheid huishoudens (iets verminderd) zijn in het Regeerakkoord 2014 *niet* benoemd als beoogde effecten.

***Wat zijn de meningen van de gehoorde
belanghebbende organisaties over wat behouden
moet te worden, en wat mogelijk verbeterd kan
worden?***

Welke aspecten vasthouden?

-
- *Uniformiteit over Vlaanderen wat betreft:*
 - *Vastrecht*
 - *Basis- en comfortschijf*
 - *Sociale correctie*
 - *Afschaffing van de kosteloze levering van 15 m3 water per persoon per jaar*
 - *Vastrecht voor zowel de drinkwater- als saneringscomponent*
 - *Progressiviteit in de tariefschijven*
 - *Een sociale correctie*
 - *Onderscheid tussen huishoudens en niet-huishoudens*

Niet teveel veranderen

- o Niet de ambitie hebben om met tariefstructuur alle zeven effecten te verbeteren*
- o Alle organisaties raden aan niet veel te veranderen; niet gewenst voor de gebruikers en ook niet voor de watermaatschappijen*
- o Organisaties verwachten binnen afzienbare tijd sowieso wijzigingen door impact van klimaatverandering, de toenemende opvang en het gebruik van regenwater, en verhoogde inzichten op basis van de digitale meters*

Welke aspecten verbeteren?

- o Korting op het vastrecht afschaffen*
- o Percentage sociale correctie verlagen en aan een bredere groep de sociale correctie toekennen (het is nu 80% of niets)*

Het is echter niet duidelijk hoe dat dan precies zou moeten

***Wat is ons advies op basis van resultaten
deelonderzoeken en consultatie ?***

Advies

- o Niet teveel veranderen. Algemeen worden wijzigingen tariefstructuur positief beoordeeld, wijziging leidt voor drie van de vijf beoogde effecten tot verbetering en twee blijven onveranderd.
- o Gezinskorting op het vastrecht afschaffen
 - o 6,2 mln. gedomicilieerden korting vastrecht; 124 mln. € (2018)
- o Nader onderzoek laten uitvoeren naar de sociale correctie (ruimer dan omgeving; generiek armoedebeleid)
 - o 235.000 huishoudens ontvangen sociale correctie op de waterfactuur (8%) (2018)

Vervolg ?

Regeerakkoord 2019-2024

We passen de tariefstructuren voor drinkwater en afvalwater aan op basis van de resultaten van de uitgevoerde evaluatie, onder meer naar billijkheid (inzonderheid voor alleenstaanden en gezinnen met kinderen), betaalbaarheid en sturend karakter.

Beleidsnota 2019-2024

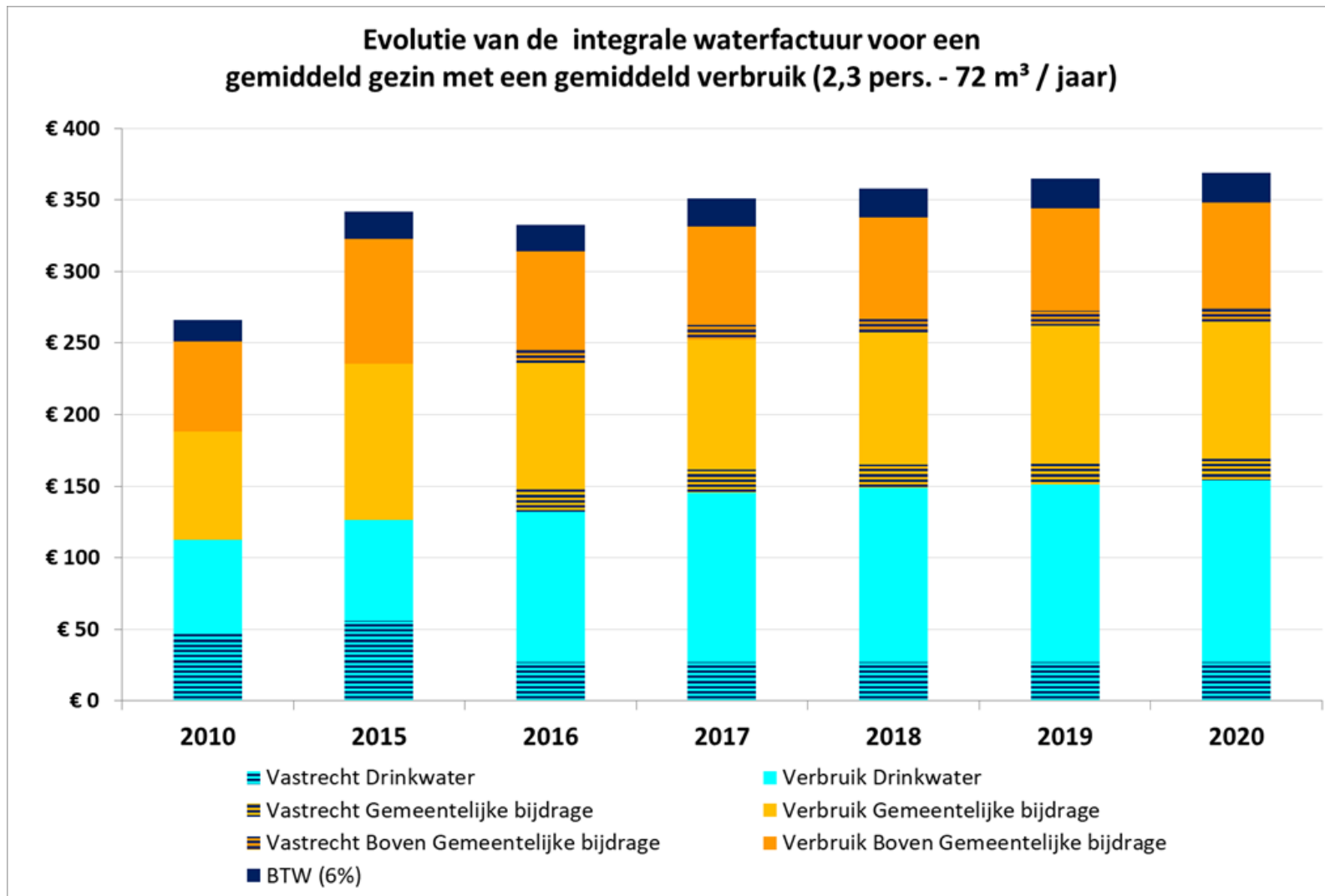
Via een integrale regulering van de drink- en afvalwatersectoren wordt de betaalbaarheid van drinkwater nauwgezet opgevolgd. De kostenaanrekening blijft nauw afgestemd op het principe dat de vervuiler betaalt. We passen de tariefstructuren voor drinkwater en afvalwater aan op basis van de resultaten van de uitgevoerde evaluatie, onder meer naar billijkheid (inzonderheid voor alleenstaanden en gezinnen met kinderen), betaalbaarheid en sturend karakter. Het sociale tarief wordt afgestemd op de hoogte van het inkomen en niet langer op basis van het statuut.

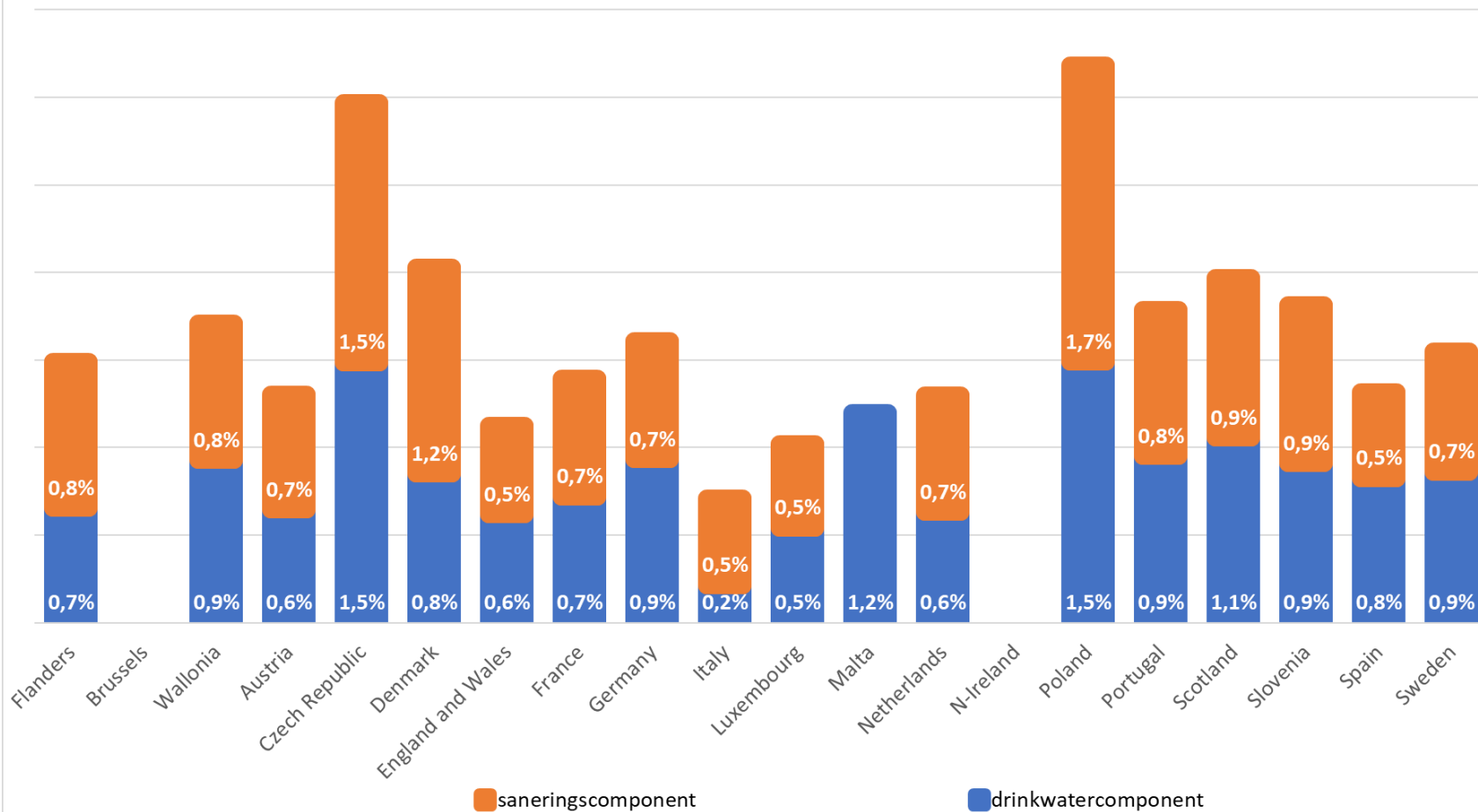
Vlaanderen
is milieu

Vragen?

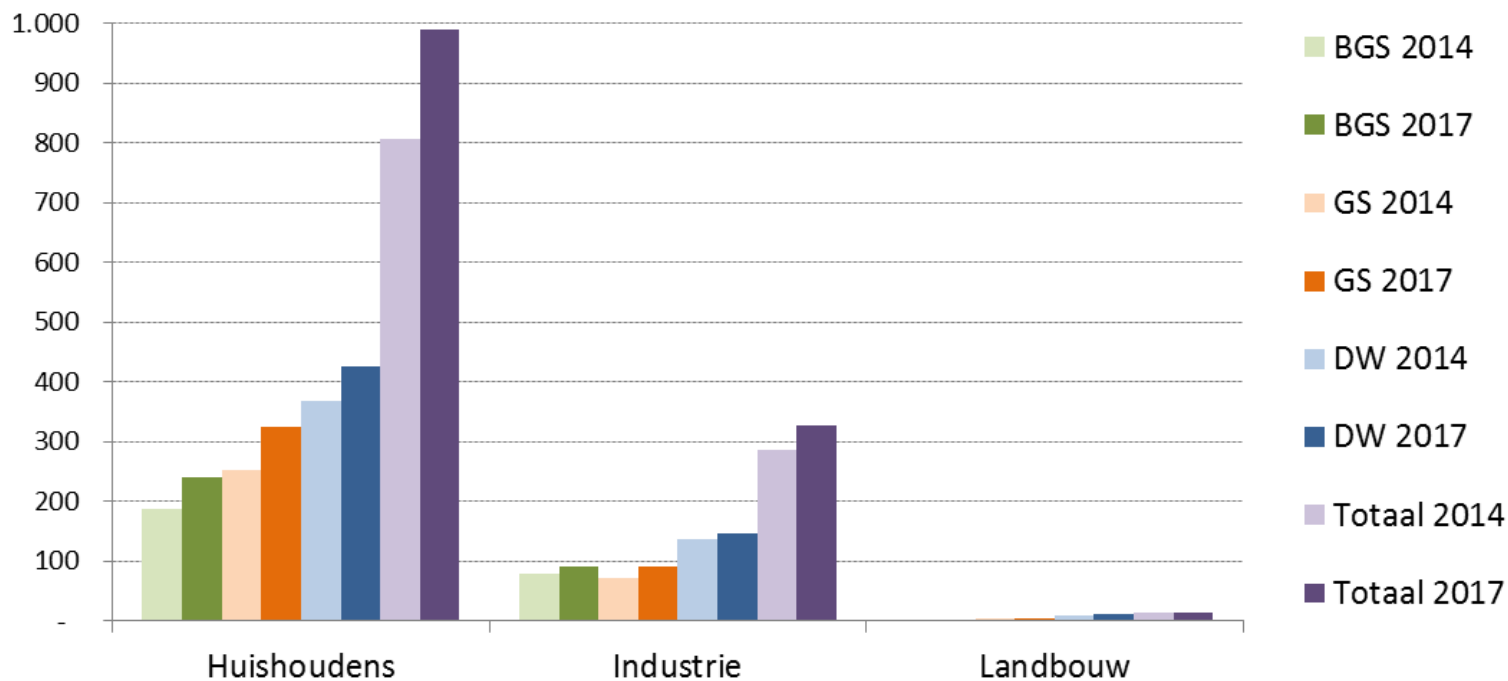
VLAAMSE
MILIEUMAATSCHAPPIJ

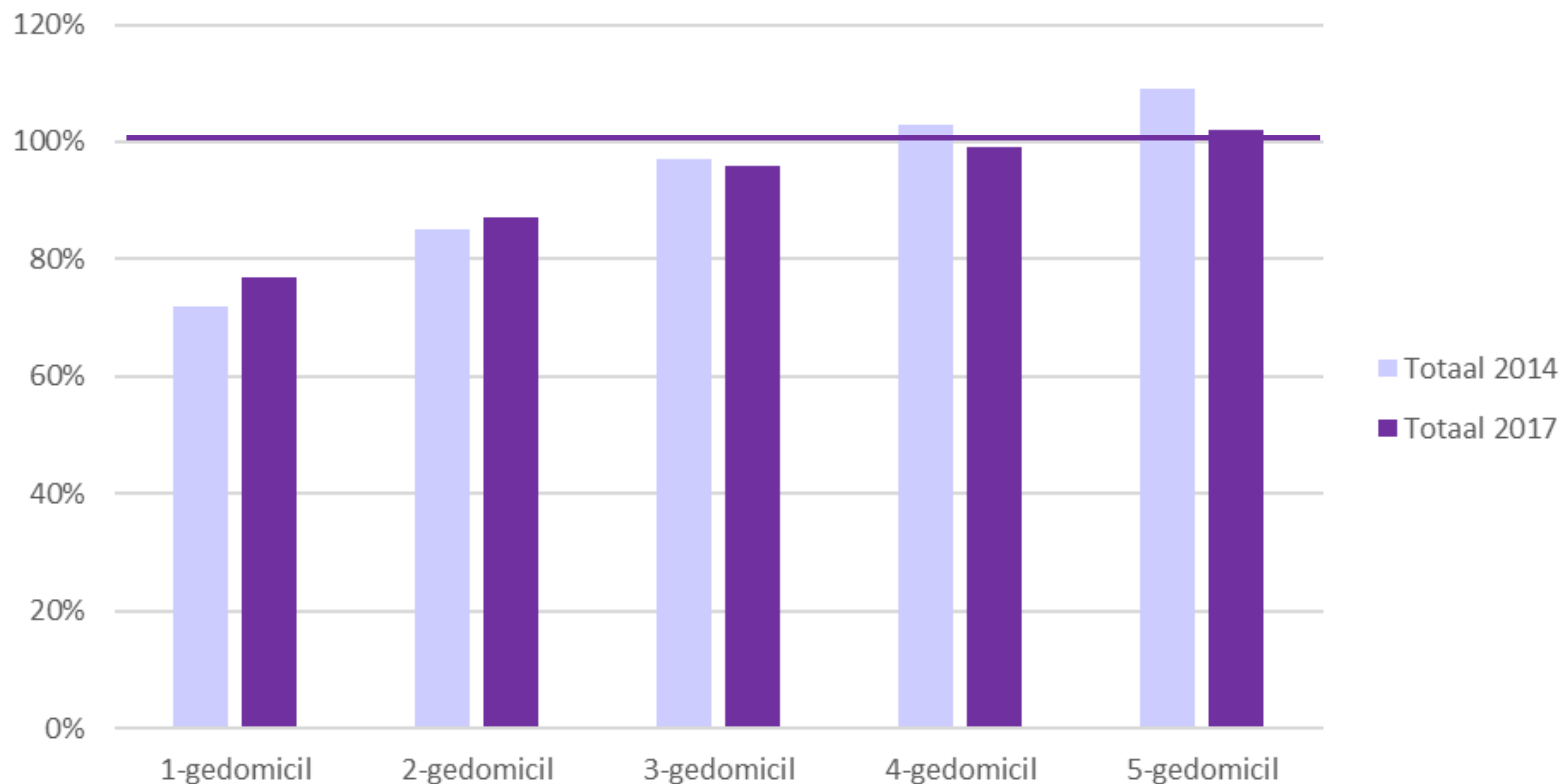
**GEWOGEN GEMIDDELD BEDRAG VAN DE INTEGRALE WATERFACTUUR EXCL SOC KORTING
TOV HUISHOUDINKOMEN
VOOR EEN GEMIDDELD GEZIN (84 M³/JAAR, GEMIDDELD INKOMEN, 2,3 PERSONEN)**

Opbrengsten naar doelgroepen, 2014 en 2017 (miljoen euro)

Kostenterugwinning voor sanering en drinkwater subdoelgroepen huishoudens, 2014 en 2017

Minimaal aantal kubieke meters per jaar per typegezin (basis normatief waterbudget)

